

3.2.2012
הארץ

006 06453

שערוייה בת מאה

ב-1912 רעשה ארץ ישראל בעקבות פרסום מעשה
אונס בירושלים. היה או לא היה?

Tהו סיפור על מעשה אונס שאירע בשכונת מאה שערים בירושלים, לפני מאה שנה. "רעשה כל המדינה", כתב ש"י עגנון, "שאמרו זו ירושלים ואלה חסידיה". בעת שסיפרה לסבתה שנאנסה היתה חיה דינה סופה קייזר כבת 15. אביה, אלתר נח קייזר, היה אדמו"ר יליד אוקראינה עם סיפור חיים ססגוני ועתיר הרפתקאות שהתגלגל לבסוף ללונדון, ונודע שם בכוחו המופלא לרפא חולים. בשנת 1909 שלח לירושלים את אמו, את בתו ואת אחיה הקטן ממנה בשנתיים. הוא שיכן אותם במלון ורשבסקי, שפעל אז במאה שערים. בעל המלון, יעקב יוסף הרלינג, התחייב לדאוג לכל מחסורם, תמורת תשלום.

ב-1912 פורסמה ביפו חוברת בת 70 עמודים, "הנוכל בירושלים או המא"כער מכולל ורשה". המחבר, אריה מאיר קייזר, היה אחיהם הבוגר של שני הילדים; הוא כתב ביידיש. הוא תיאר את מלון ורשבסקי כבית זונות שגם עסקו בו בו במו"ו, כפי שנהגו לכתוב אז: "משכב זכר". אחר כך נטען שהתאכסנו שם גם "ערבים בלי מנומסים ובכלל אנשים חשודים". קייזר סיפר בפירוט כיצד הפך בעל בית המלון הרלינג את הילדים למשרתיו, ואת הילדה אנס. לדבריה זה היה בליילה שלפני יום הכיפורים; הרלינג שלח אותה למרתף להביא תרני גולות לכפרות. הוא הלך אחריה, סתם את פיה בנוצות ועשה מה שעשה.

ימים אחרים לאחר פרסום החוברת החלו העיתונים העבריים לפרסם את סיפור המעשה והרלינג, מכיירי "אגודת ישראל", תבע את קייזר לדון תור. הוא הכחיש מכל וכל שאנס את הילדה וטען שקייזר משמיץ אותו כדי להתחמק מחובו לבית המלון. נתן ברוך, עיתונאי ותיק וחוקר תולדות המשפט בארץ ישראל, כותב בגיליון החדש של "קתדרה" (הוצאת "יד בן צבי")

שחשיבות הפרשה חורגת בהרבה מסיפורם האישי של גיבוריה: יש לה מקום בתולדות החברה, הפוליטיקה והעיתונות. בירושלים יצאו או שלושה עיתונים, "האור", "הח"רות" ו"מוריה" ושלושם נתנו לפישה סיקור נרחב, סנסציוני וצהוב למדי אפילו במושגי ימינו, לרבות פרטים על הבריונות הרפואיות שנעשו לילדה: רופאה אחת קבעה שלא נאנסה, אך רופא פא קבע שלא היתה בתולה.

הראייה. הקים בית דין

המשפט התקיים ביפו, בביתו של רב העיר, אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה). קוק היה ידיד של קייזר וקודם לפרשה אף קיבל ממנו כספים. אך במקום לפסול עצמו,

הקים בית דין מיוחד ומינה באורח חסר תקדים ששה שופטים מנכבדי העיר, בהם מרדכי בן הלל הכהן ויעקב שרתוק. הכהן היה רודה של רוזה כהן, אמו של יצחק רבין; שרתוק היה אביו של שר החוץ הראשון וראש הממשלה השני של ישראל. ההקשר המשפחתי הזה רלוונטי מפני שהמשפט הצטייר כעיונות בין "היישוב הישן" ל"יישוב החדש", בין ירושלים ליפו, ובין חרדים לציונים חילוניים. בית המשפט קיים 12 ישיבות, שמע 43 עדים וסייר בבית המלון. לבסוף החליטו ששת השופטים שלא להכריע, אלא רק לפרסם את ממצאי חקירותיהם. במלים אחרות - התובע שהואשם באונס הפסיד למעשה. עם זאת לא נמצאה ראייה למ"ו וגם לא לכך שערכים נהגו להתאכסן במלון.

הרב קוק דרש להוסיף רעת מיעוט, אך ששת השופטים רחו את דרישתו. קוק החליט לשתוק; עד היום לא נודע מה היתה עמדתו. במאה שערים הוסיפו להאמין שנפלו קורבן למוזימת זדון חילונית, וכי המתלוננת בדתה את הסיפור מלבה: כמקובל, אז כמו היום, כתבו עליה ש"טומאתה נראתה בעליל ושמא בזון עגבה על מאן דהו, ושמא אתנן תמדה לה, ושמא שיחדה איוה בן אדם". מלון ורשבסקי עבר ממאה שערים למרכז ירושלים ונשאר ברשות משפחת הרלינג עד שנסגר, בשנות ה-60. תולדות המשפחה משקפות לכאורה את ניצחון הציונות החילונית: נכדו של יעקב יוסף הרלינג היה תת-אלוף אברהם ארנן, מייסד סירת מטכ"ל.